

CULTUURHISTORISCHE WAARDESTELLING

ROBSON TEXTIELFABRIEK ENSCHEDE

HET OVERSTICHT

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	5
Algemene gegevens	7
1. Stedenbouwkundige context	9
1.1 Ontwikkeling van het gebied	9
1.2 Beschrijving huidige situatie	9
2. Cultuurhistorische context	10
2.1 Textielbedrijf Robers N.V	10
2.2 Bouwhistorische beschrijving	13
3. Waardestelling & transformatie	18
3.1 De cultuurhistorische waarden	18
3.2 Transformatieruimte	20
Bibliografie	22
Colofon	22

Inleiding

Voor velen was het een begrip: Robson Pyjama's, 'een vorstelijke pyjama'. Het verhaal achter deze pyjama's is dat van het familiebedrijf Robers Confectiebedrijf N.V. dat kort na de oorlog een textiel fabriek in Enschede begon, genaamd Robson. Robson specialiseerde zich in de hoogste kwaliteit geweven pyjama's, kamerjassen, homewear en boxer shorts voor heren. De merknaam Robson werd geïntroduceerd in 1950 en de producten werden een succes door het design, de keuze van stoffen, de kwaliteit en de hoogwaardige uitstraling. In 2011 ging het bedrijf door afgenomen vraag failliet en kwam het complex aan de Blekerstraat leeg te staan.

Deze waardestelling is in maart 2012 opgesteld door Het Oversticht in opdracht van Domijn. Aanleiding is de mogelijke transformatie van het complex voor een nieuwe functie. Voor het complex van Robson wordt op dit moment nog gezocht naar een geschikte gebruiker, die naast een vulling van het gebouw ook een spilfunctie in de levendige wijk kan betekenen. Het complex heeft cultuurhistorische, architectuurhistorische en stedenbouwkundige waarden, die aandacht verdienen bij deze herbestemmingopgave. Indien deze waarden voldoende gewaarborgd worden, zal dit een grote bijdrage leveren aan de kwaliteit van de plannen en het effect op de directe omgeving. Functieverandering van onroerend goed is een complex traject waarbij de ruimtelijke structuren van de oorspronkelijke functie opnieuw gedefinieerd worden. Voorliggend rapport beschrijft het voormalige Robsoncomplex, waarbij zowel gekeken is naar de stedenbouwkundige ontwikkeling van het omliggende gebied als de architectuurhistorische context van het gebouw.

Het rapport geeft in het laatste hoofdstuk aan wat de cultuurhistorische, architectuurhistorische en stedenbouwkundige waarde van het gebouw is. Ook hebben wij aangegeven waar de mogelijkheden zitten om het gebouw aan te passen aan een nieuwe functie zonder deze waarden ontoelaatbaar aan te tasten of onherkenbaar te maken. De mogelijkheden zijn opgenomen in een transformatiekaart. De waardestelling is gebaseerd op waarneming ter plekke (op 17 januari 2012) en aanvullend archief- en literatuuronderzoek.

Kadasterkaart

Robson Textielfabriek Enschede-6

Uitreksel kadaster

Algemene gegevens

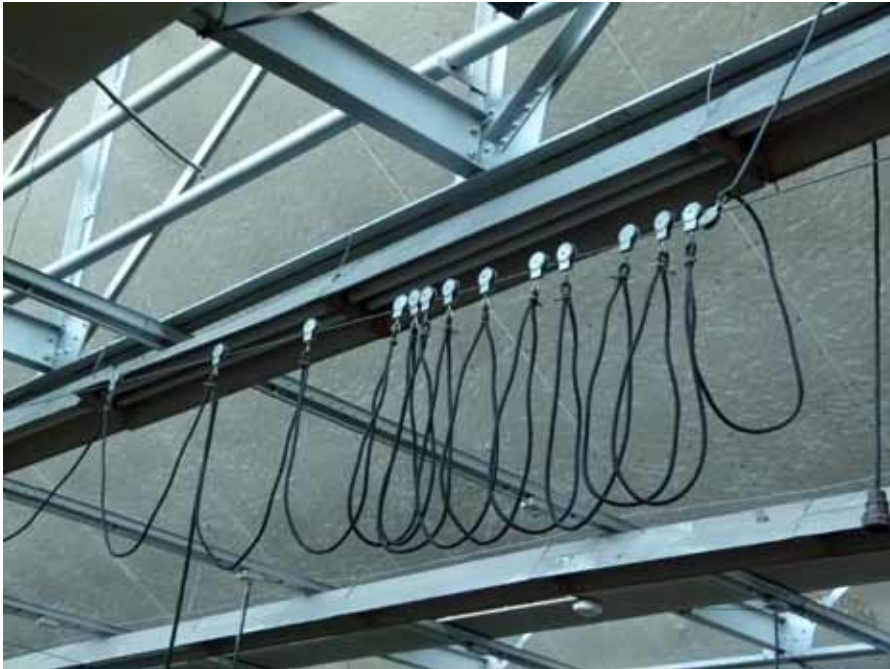
Opdrachtgever

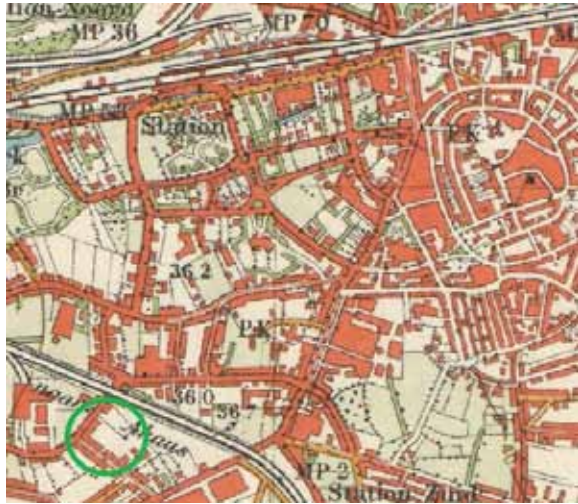
Domijn
Contactpersoon: dhr. B.J Elders
Boulevard 324a
7500 Enschede

Onderzoeksobject

Robson textielfabriek
Blekerstraat 165
7513 DT Enschede

Kad. perceel: G 3566

Topografische Militaire Kaart van 1928. Op de plek van het huidige complex bevindt zich nog geen bebouwing (bron: watwaswaar.nl)

Topografische kaart 1936 (bron: watwaswaar.nl)

Topografische kaart 1955 (bron: watwaswaar.nl)

Topografische kaart 1965 (bron: watwaswaar.nl)

Topografische kaart 1977
(bron: watwaswaar.nl)

Robson complex, bron: Google Earth

1. Stedenbouwkundige context

1.1 Ontwikkeling van het gebied

Het Robsoncomplex ligt aan de Blekerstraat, ten zuidwesten van het centrum van Enschede en ten zuiden van het Volkspark. Van oost naar west verbindt het de Blekerstraat (eerste stukje is de Keperstraat), de Pathmossingel en de Haaksbergerstraat. Deze ligging bij grote inval- en verbindingswegen als de Pathmossingel en de Haaksbergerstraat maken het gebied geschikt voor bedrijvigheid. Kaartmateriaal uit 1928 laat de loop van de Blekerstraat zien, die is tot op vandaag ongewijzigd en heeft een s-vormig verloop. De straat is dan als lint bebouwd en er zijn nog geen grotere complexen in dit gebied. De Veldkampstraat bestaat nog helemaal niet en ook de bebouwingsdichtheid van het gebied is nog laag. De Blekerstraat wordt doorkruist door de spoorlijn naar Ahaus.

Op de kaart van 1955 is de eerste fase van het complex van Robson te zien, vlak bij het punt waar spoorlijn de Blekerstraat kruist. Ook dan is de Eerste Veldkampstraat nog niet aangelegd. Wel is het gebied verdicht geraakt en zijn wat grotere complexen in dit gebied verschenen, zoals textielfabriek Blom en machinefabriek Sanders aan de Blekerstraat, en de fabrieken en het ziekenhuis aan de Haaksbergerstraat.

De kaarten van 1965, 1977 en 1995 laten de ontwikkeling van het complex zien: het bebouwde blokje wordt steeds groter en voegt zich naar de inmiddels aangelegde Eerste Veldkampstraat.

1.2 Beschrijving huidige situatie

De Robsonfabriek ligt niet direct aan de rooilijn van de Blekerstraat, maar een paar meter naar achter. Dit komt omdat in eerste instantie de bebouwing langs de blekerstraat nog gedeeltelijk voor de voorgevel stond. Na verwijdering van deze bebouwing is een rechthoekig voorterrein ontstaan, dat vooral gebruikt wordt om te parkeren. Het terrein is ingericht met verharding (tegels) en aan beide zijkanten is een groenstrook, waarin diverse bomen en struiken staan. Het terrein wordt afgesloten door een hek. Aan de achterzijde loopt de bebouwing deels langs de perceelsgrens met de burelen. Een klein achterterrein is toegankelijk via een steeg aan de Eerste Veldkampstraat.

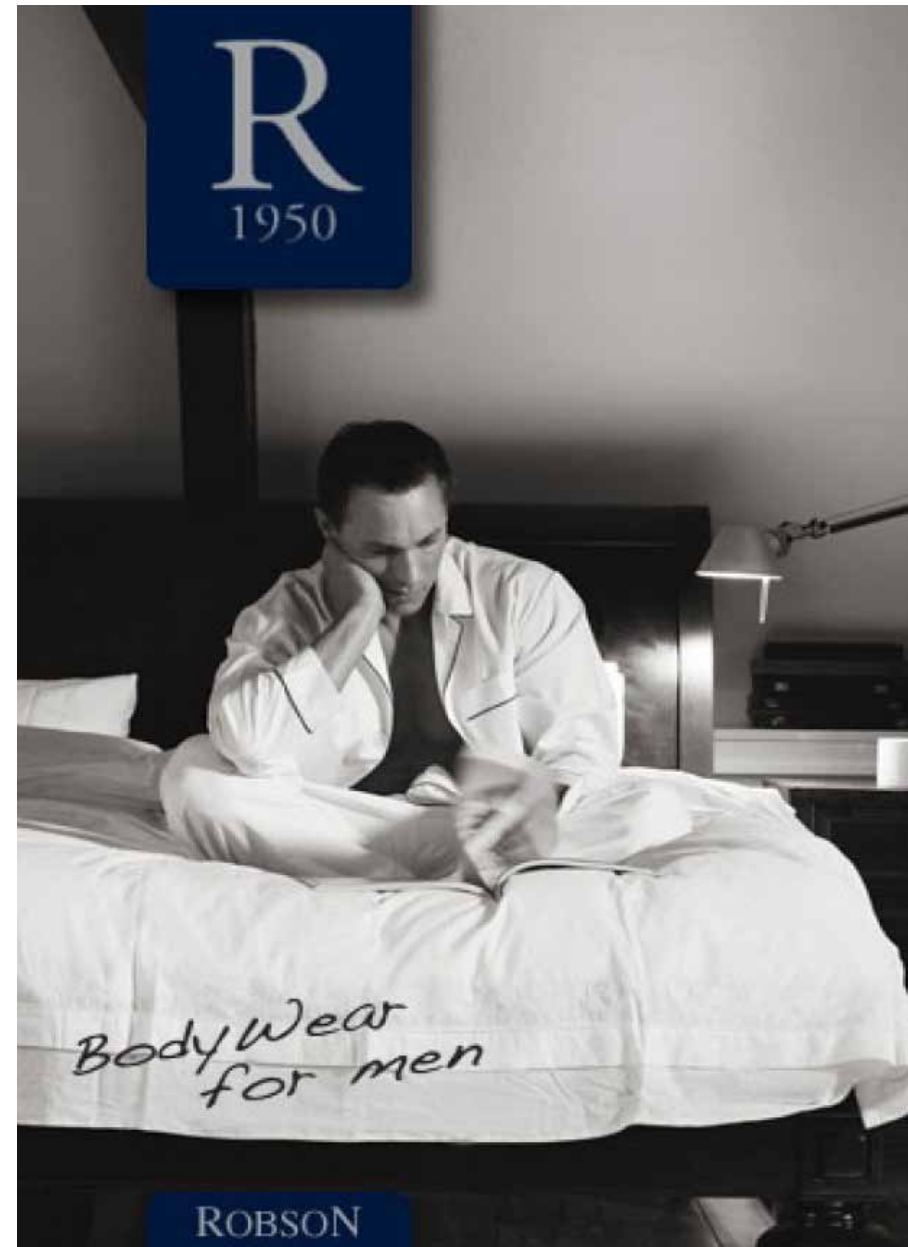
2. Cultuurhistorische context

2.1 Textielbedrijf Robers N.V

In 1937 werd Robers Confectiebedrijf N.V opgericht als kledingproducent met drie productielocaties in Oost-Nederland. Al snel specialiseerde het zich in blouses, overhemden en pyjama's. De eerste fabriek van Robers heeft ooit aan de Minkmaatstraat in Enschede gestaan, het kantoor aan de Oliemolensingel nr 22.¹

In 1947 vestigde Robers zich in een nieuw gebouw op de hoek van de Blekerstraat en de Eerste Veldkampstraat. Dit gebouw bestond uit een hal voorzien van sheddaken met daarin kantoorruimte ondergebracht. Kort daarna, in 1950, kwam de kleding van Robers als Robson op de markt. Met deze merknaam maakte het bedrijf een grote groei door en groeide in de jaren '60 en '70 uit tot één van de grotere nachtmode producenten van Nederland, met drie productielocaties en ruim 200 medewerkers. Door het succes van hun nachtmode besluiten ze midden jaren '70 te specialiseren in pyjama's en kamerjassen. Ongeveer 10 jaar later wordt een groot deel van de productie en handel uitbesteedt aan bedrijven in Oost-Europa en later ook China. Maar Robers redt het niet en gaat in 2011 door afname van het aantal klanten toch failliet. Het complex aan de Blekerstraat, door het grote reclamebord van Robson op het dak bekend als het Robson-complex, komt leeg te staan.

¹ J.A van der Hoeve, *Bouwhistorische verkenning Robsoncomplex Enschede*, p 7

In 1950 werd Robson het beeldmerk

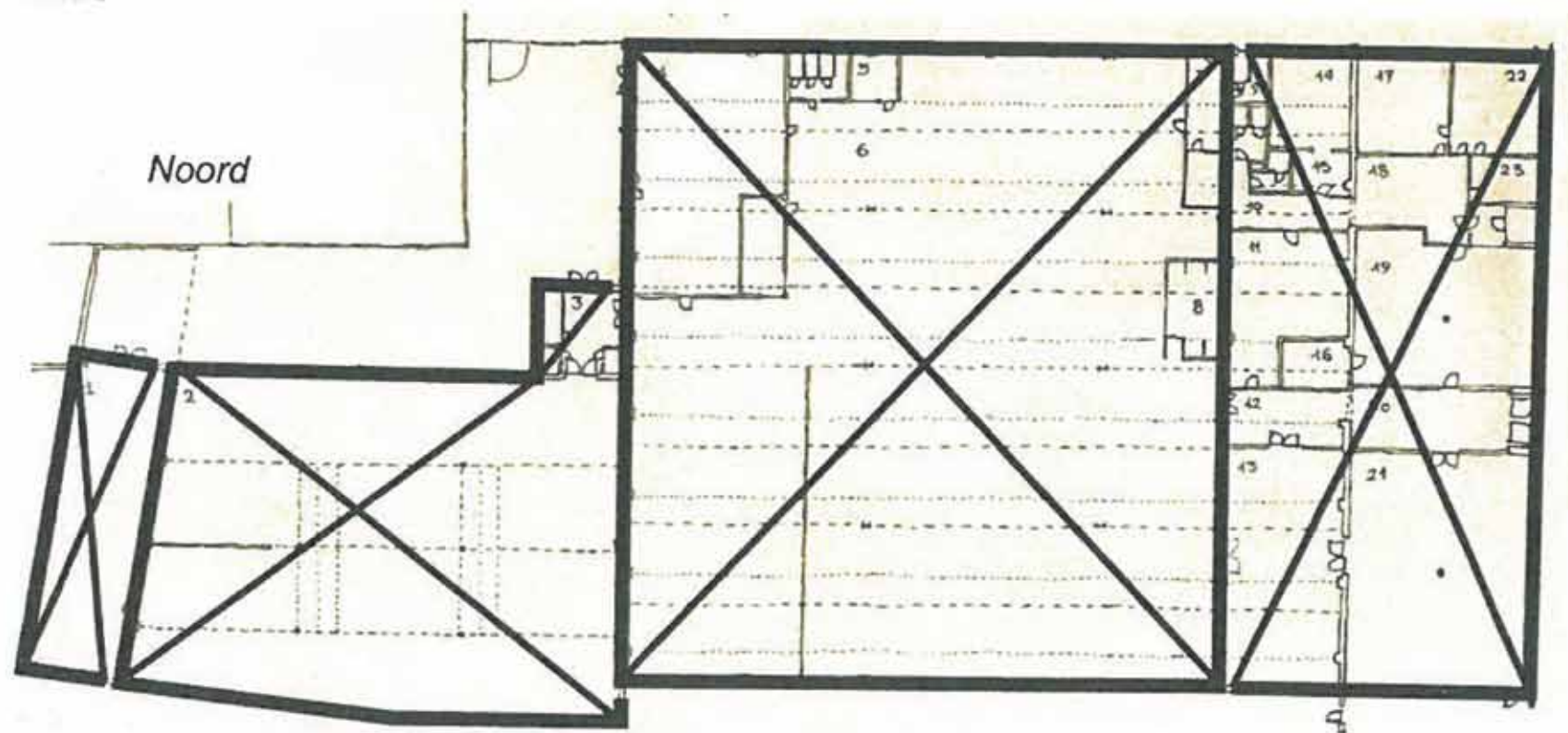

Gebouw
1993

Gebouw 1964

Gebouw 1948

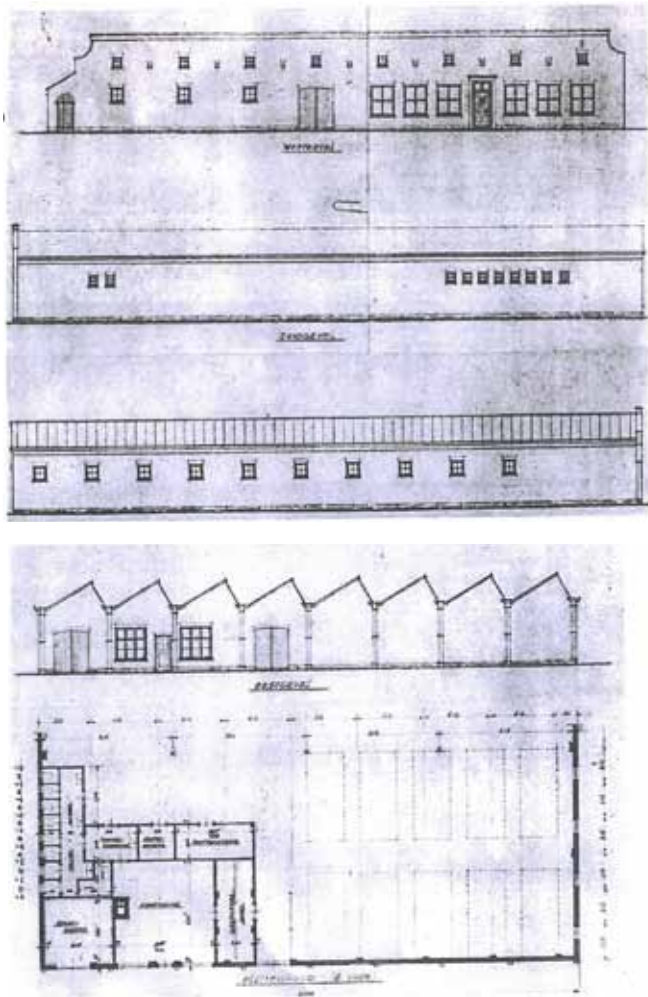
Gebouw 1955

Het complex kent vier bouwfasen
(bron: J.A van der Hoeve, Bouwhistorische Verkenning Robson-complex Enschede)

2.2 Bouwhistorische beschrijving

De beschrijving van de bouwhistorie van het object is gebaseerd op een onderzoek ter plaatse (januari 2012) en de bouwhistorische verkenning van J.A van der Hoeve uit 2006. Het complex zoals het er nu bij staat is gebouwd in vier fasen.

De bouwtekening uit 1947

(bron: J.A van der Hoeve, Bouwhistorische Verkenning Robson-complex Enschede)

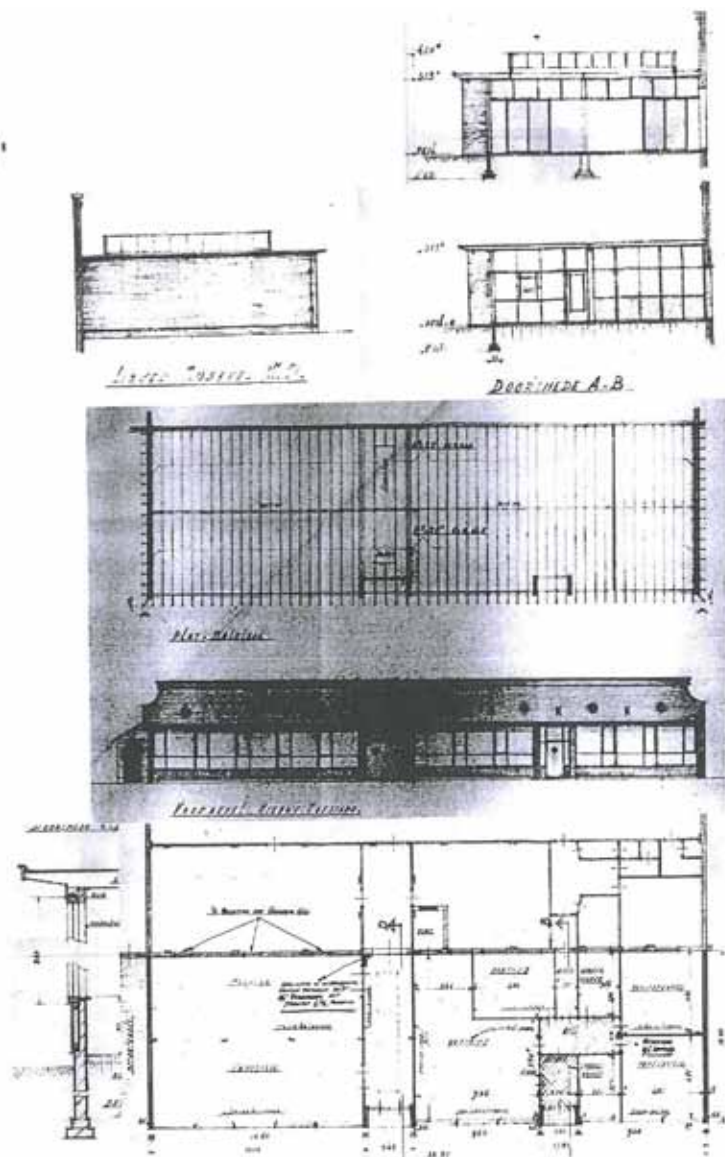
1948

In 1948 verrees het eerste gebouw, naar ontwerp van G.H. Vonderhorst, een lokale architect. Dit deel is nog steeds de kern van de fabriek en beslaat de rechthoekige hal (33,5 X 39 meter) met acht rijen sheddaken. Een belangrijk kenmerk van dit gebouw is het feit dat alle functies (administratie, opslag en productie) onder één dak een plaats hadden. De constructie bestaat uit bakstenen gevels, stalen ondersteuningskolommen en stalen sheddaken met op de flauwe helling 'bimsbeton cassetteplaten' en glaspanelen op de steile helling. Deze bimsbetonnen cassetteplaten zijn ook toegepast in het rijksmonumentale gebouw 51 van Rijkswerf Willemsoord in Den Helder. Het staal van de sheddaken is afkomstig van verschillende leveranciers. dit is verklaarbaar door de bouwtijd net na de oorlog, wanneer door materiaalschaarste staal moeilijk te krijgen is.

De indeling van het oorspronkelijke deel uit 1948 is nog grotendeels aanwezig. Naast de grote hal bevinden zich in dit deel een magazijn, een spreekkamer en een privékantoor. De spreekkamer en het privékantoor zijn opvallend door hun rijke afwerking die bestaat uit een houten lambrisering en een vaste kast met Bruynzeel deuren. Kenmerkend voor de bouwtijd zijn ook veel bewaarde bakelieten lichtknoppen en stopcontacten. In de hoek van de hal bevindt zich een monteurkamer, die met grote vensters de werkvloer op kijkt. Aan de overzijde daarvan bevindt zich een getimmerd opzichterkantoor, vermoedelijk ook nog uit 1948. De hal wordt op vier plaatsen opgesierd met schilderijen van twee zeerobben, die Robson pyjama's dragen en die de vier seizoenen moeten voorstellen. Het is onbekend wie deze schilderijen gemaakt heeft en wanneer.

1955

Door groei ontstaat een paar jaar later behoefte aan meer kantoor- en magazijnruimte. Net als in 1948 wordt G.H. Vonderhorst ingeschakeld om een uitbreiding aan de voorzijde te ontwerpen. Tegen de gehele bestaande voorgevel wordt een eenlaagse aanbouw geplaatst van stalen kolommen en liggers en een houten plat dak. In de aanbouw ligt een betonvloer. De voorgevel wordt voorzien van glaspuien en twee portieken met voordeuren, die gemaakt zijn van houten holle planken op een plaat. Boven de aanbouw blijft de gezwenkte geveltop van het bouwdeel uit 1948 zichtbaar. Op het dak, ter hoogte van de expeditietoegang bevindt zich een lichtstraat. Het interieur van dit bouwdeel is grotendeels gaaf aanwezig, slechts een tweetal wijzigingen hebben plaatsgevonden in de indeling van dit bouwdeel. De afwerkingen van wanden en plafonds zijn wel gemoderniseerd. In het grote kantoor zijn in de wand de bouwsporen van het bouwdeel van 1948 nog te zien.

De bouwtekeningen uit 1955 (bron: J.A van der Hoeve, Bouwhistorische Verkenning Robson-complex Enschede)

Voorgevel van het bouwdeel uit 1955

1964

In 1962 moet er weer uitgebreid worden. De eerste plannen die in 1962 (opnieuw door Vonderhorst) getekend worden, worden echter niet uitgevoerd vanwege een ruiltransactie waarin Robers verwickeld is. In 1964 kreeg men beschikking over een groter terrein en Vonderhorst paste het ontwerp hierop aan. In de nieuwe aanbouw, nu aan de achterzijde, kwam een snij-afdeling en opslag van stukgoed. De nieuwe hal van 18 X 25 meter kreeg een plat dak met twee lichtstraten van gewapend glas en een constructie van stalen liggers en kolommen. De gevels zijn van baksteen.

1993

De laatste uitbreiding vindt plaats in 1993, tegen hal van 1964. De nieuwe aanbouw vervangt een oudere overkapping en moet nieuwe opslagruimte bieden. Voor dit gedeelte wordt geen architect ingezet, maar een lokale aannemer.

Vensterpui met dubbele ramen

De lichtstraat boven de expeditie toegang

De expeditietoegang, aan de voorzijde is de oude voorgevel nog zichtbaar

Kenmerk van een staalfabriek. Het staal voor de constructie kwam van meerdere leveranciers

De hal

Sheddak met bimsbetonnen cassettepaneel

Houten lambrisering in de spreekkamer en het privékantoor

Houten lambrisering in de spreekkamer en het privékantoor

Originele deurklinken

Aardig detail in de voorgevel: een zandstenen brievensbus

Plek waar voorheen het schaftlokaal was.
Aan de rechterzijde achteraan is de aanbouw van 1964 te zien.

3. Waardestelling & transformatie

3.1 De cultuurhistorische waarden

De cultuurhistorische waarden zijn onderverdeeld in drie waarden: de stedenbouwkundige (situationele) waarde, de architectuurhistorische waarde en de cultuurhistorische (geschiedkundige) waarde.

De criteria waar bij deze waarden aan getoetst worden zijn landelijk bepaald in het kader van het Monumenten Selectie Project (MSP) uit de jaren '90 van de twintigste eeuw.

Cultuurhistorische waarde

Ondanks het bescheiden formaat van de fabriek ten opzichte van de textielgiganten in Enschede, is ook het complex van Robson voor Enschede een belangrijk voorbeeld van een textiel fabriek. Juist omdat dit geen negentiende-eeuwse, maar een midden twintigste-eeuwse fabriek is, die daar ook alle kenmerken van heeft, maakt hem bijzonder. Op hoogtij dagen hebben ruim 200 medewerkers bij Robson gewerkt, hetgeen voor de directe omgeving (de wijk) van groot belang is geweest. Het fabrieksgebouw van Robson is een van de laatst overgebleven fabrieksgebouwen in de omgeving.

Stedenbouwkundige waarde

Hoewel Robson niet altijd vrij gelegen heeft, in het allereerste begin heeft bebouwing voor de voorgevel gestaan, heeft het wel altijd een belangrijke stempel gedrukt op zijn directe omgeving. Het open voorterrein draagt hieraan zeker bij. Daarnaast is het binnen een wijk met overwegend wonen de laatste fabriek, aangezien de tegenovergelegen fabriek niet lang gesloopt is ten behoeve van nieuwbouwwoningen.

Architectuurhistorische waarde

De fabriek heeft een kenmerkende vorm; het is een 'doos' met alle functies erin. De bouwstijl is kenmerkend voor bouwperiode: een sobere en kleinschalige wederopbouwarchitectuur waarbij gebruik is gemaakt van goedkope systeembouw van na de oorlog, zoals de bimsbetonnen cassetteplaten, vanwege materiaal schaarste. De constructie is vanwege de structuur en detaillering waardevol.

De latere uitbreiding in opdracht van hetzelfde bedrijf en ontworpen door dezelfde architect sluiten hierop goed aan. De opzet heeft een duidelijke scheiding tussen de representatieve gedeelten en functionele gedeelten. De representatieve ruimtes in de aanbouw uit 1955 kennen een luxueuzere afwerking met een houten lambrisering. De gaafheid is hoog, de constructie, de structuur en de afwerking zijn netjes onder- en behouden.

Weergave waarden

Op de plattegrond is de waardestelling weergegeven:

Blauw – hoge waarde, deze zijn van cruciaal belang voor de structuur en/of betekenis van het object

Groen – positieve waarde, de ruimte is van belang voor de structuur en/of betekenis van het object

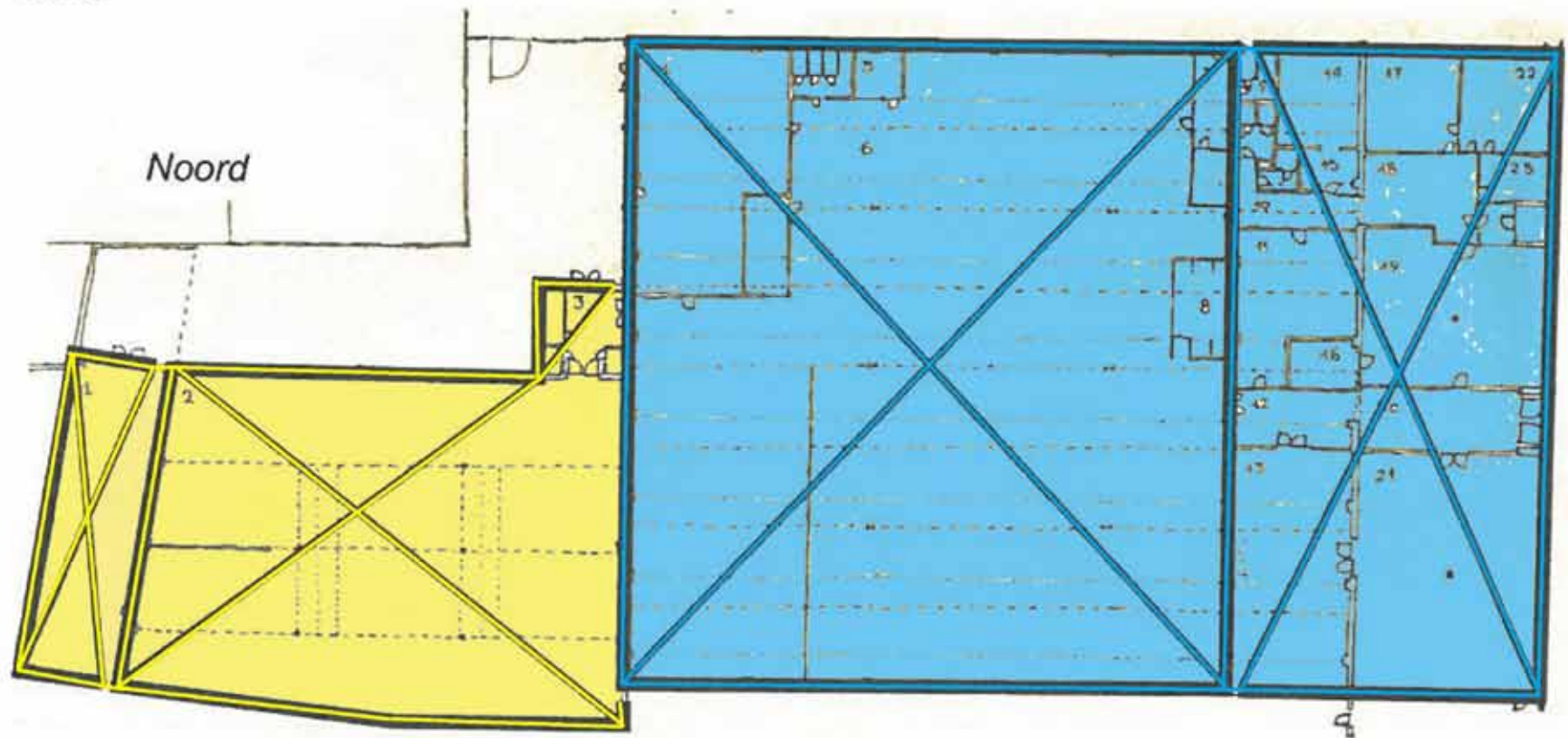
Geel – indifferente waarde, deze zijn van relatief weinig belang voor de structuur en/of betekenis van het object.

Gebouw
1993

Gebouw 1964

Gebouw 1948

Gebouw 1955

Waarderingskaart

3.2 Transformatieruimte

Wij onderscheiden drie niveaus in transformatieruimte:

Niveau 0 (rood): behoud bouwvolume: de cultuurhistorische waarde of constructie laat beperkt transformatie toe. Het casco verdraagt weinig wijzigingen. Dit betekent een grote inspanningsverplichting voor opdrachtgever en architect. Ingrepen in het casco kunnen alleen wanneer eminente kwaliteit wordt toegevoegd.

Niveau 1 (blauw): transformatie in evenwicht met behoud: De cultuurhistorische waarde of de constructie laten transformatie of hergebruik toe.

Niveau 2 (geel): transformatie kan de prioriteit hebben: Hergebruik of transformatie is relatief eenvoudig te realiseren zonder bijzondere waarden aan te tasten.

De ingekleurde plattegronden tonen de transformatieruimte. In de tabel is aangegeven wat dat betekent voor het casco en de indeling (arrangement van ruimten en plaats van de wanden).

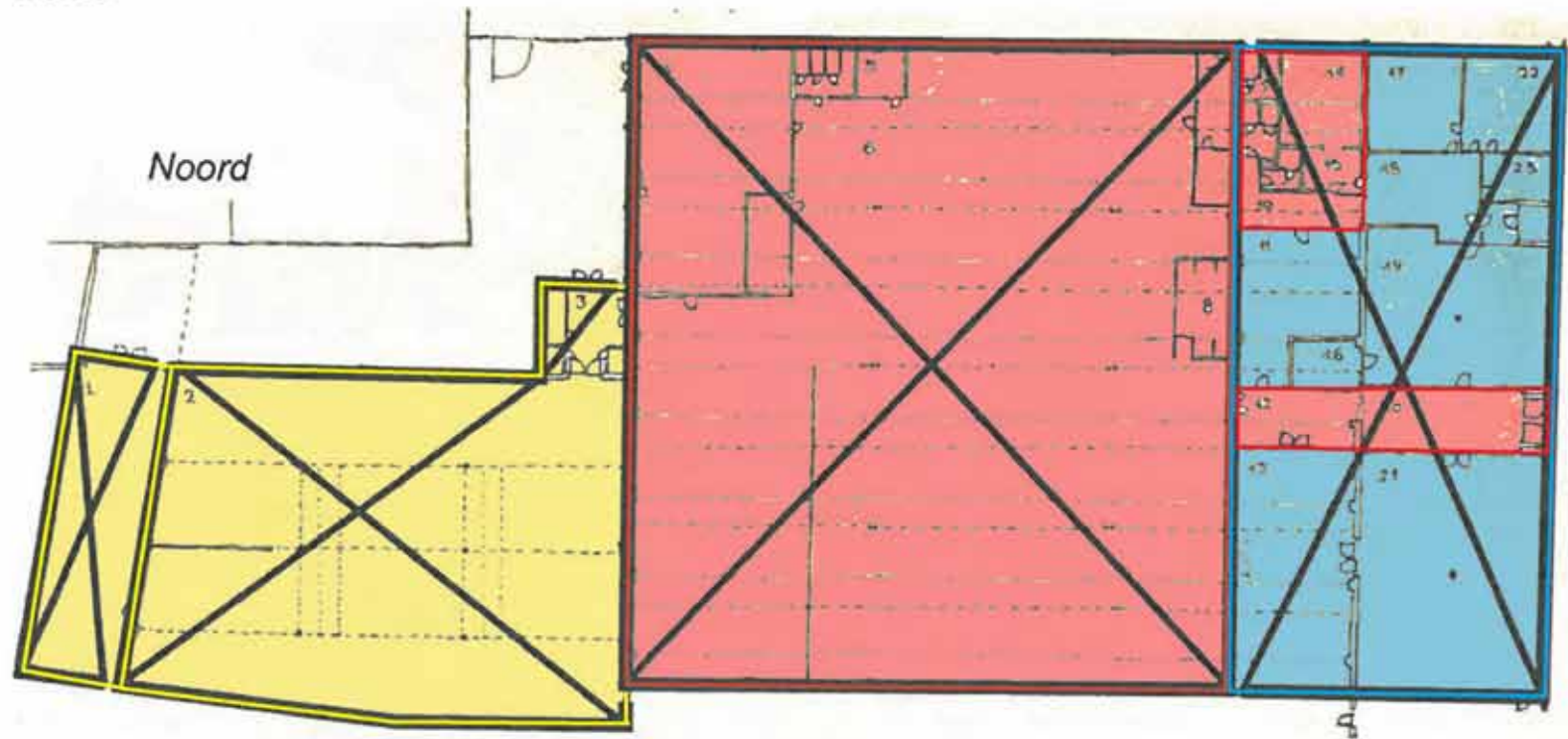
is er ruimte voor transformatie?	casco	indeling	Inrichting/afwerking
transformatieruimte 0	geen	Geen, tenzij het het terugbrengen van een oorspronkelijke indeling betreft	geen
transformatieruimte 1	Ja, mits zeer zorgvuldig aansluitend op hoger gewaardeerde bouwdelen	Nieuwe indeling kan, mits passend binnen het bestaande casco	Ja
transformatieruimte 2	Ja	Ja	Ja

Gebouw
1993

Gebouw 1964

Gebouw 1948

Gebouw 1955

Transformatiekaart

Bibliografie

Literatuur

J.A van der Hoeve en Emmens BCA, *Bouwhistorische verkenning Enschede, Robson-complex Blekerstraat 165*, Utrecht, 2006. uitgegeven in opdracht van Gemeente Enschede.

Websites

www.watwaswaar.nl
www.bonas.nl

Colofon

Titel: Cultuurhistorische waardestelling Robson-complex Enschede

Opdrachtgever: Domijn

Veldonderzoek: drs. Mascha van Damme en drs. Maartje van Hellemond

Samenstelling: drs. Maartje van Hellemond

Redactie: drs. Mascha van Damme

Datum: maart 2012